

MAREK ROCKI*

Rynkowa wycena absolwentów studiów ekonomicznych w Polsce

Wstęp

Dane dotyczące polskiego szkolnictwa wyższego wskazują na jego znaczące zróżnicowanie praktycznie pod każdym względem: począwszy od wielkości uczelni mierzonej liczbą pracowników lub liczbą studentów, poprzez jakość kształcenia badaną przez Polską Komisję Akredytacyjną (PKA), po rynkową wycenę absolwentów zawartą w danych ZUS, a przedstawioną w raportach generowanych z „Ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych” (dalej: ELA). Jednocześnie wspomniane wyżej dane mają zróżnicowany charakter: od prostych zbiorów liczb (pracownicy ogółem, nauczyciele akademicy, studenci, doktoranci itp.) dotyczących jednego momentu w czasie, poprzez zagregowane dane dotyczące grup absolwentów (na podstawie danych ZUS) i roku od ukończenia studiów odnoszone do hipotetycznych populacji zamieszkujących powiaty, w których są płacone składki ZUS absolwentów, aż po dane z szeregu lat w przypadku raportów PKA (oceny dokonywane są cyklicznie i systematycznie, ale mają „ważność” na czas określony w uchwale Prezydium PKA).

Dane zawarte w raportach z Ekonomicznych Losów Absolwentów dają możliwość przeprowadzenia analiz wskazujących na przyczyny zróżnicowanej oceny absolwentów na rynku pracy. Pośrednio wyniki takich analiz mogą wskazać na źródła niedopasowania oferty programowej polskich uczelni do potrzeb rynku pracy. Na takie niedopasowanie zwraca uwagę m.in. raport OECD i Ministerstwa Rozwoju (*Przeglądy gospodarcze OECD: Polska 2016*). Wskazano w nim na znaczące straty płacowe wynikające ze zbyt wysokich kwalifikacji. Straty te wynikają m.in. z podejmowania przez absolwentów uczelni wyższych pracy niezgodnej z ich formalnym wykształceniem, a jednocześnie niewymagającej wykształcenia wyższego.

* Prof. dr hab. Marek Rocki – Rektor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie; e-mail: roma@sgh.waw.pl

Bezpośrednim celem niniejszego artykułu jest analiza danych o wynagrodzeniach absolwentów rocznika 2014 polskich uczelni prowadzących kierunki ekonomiczne i wskazanie czynników różnicujących ich wynagrodzenia¹. Wynagrodzenia mogą przy tym być traktowane jako rynkowa wycena absolwentów dokonywana przez pracodawców. Wyższe przeciętne wynagrodzenia absolwentów danej uczelni czy danego kierunku wskazują na lepsze oceny kompetencji i przygotowania do podjęcia pracy.

Przedmiotem analiz są jedynie „klasyczne” kierunki ekonomiczne, tzn.: ekonomia, finanse i rachunkowość, informatyka i ekonometria, międzynarodowe stosunki gospodarcze i zarządzanie (dalej oznaczane skrótami: E, FiR, IiE, MSG, Z) oraz ich mutacje występujące w niektórych uczelniach – np. kierunek: finanse, inwestycje i rachunkowość (FIiR) prowadzony przez Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz kierunek metody ilościowe w ekonomii i systemy informatyczne (MIiSI) prowadzony w SGH².

Ważnym ograniczeniem wnioskowania na podstawie ELA jest to, że dane zgromadzone w zbiorze nie zawierają informacji o ewentualnej pracy absolwentów przed studiami oraz podczas studiów. Z tego powodu w analizach pominięto absolwentów studiów niestacjonarnych, bo z natury rzeczy większość z nich pracowała podczas studiów. Pominięto także absolwentów studiów I stopnia, bo jak wynika z danych zawartych w bazie ELA, tylko 8,5% absolwentów studiów I stopnia było z kierunków, których absolwenci byli zarejestrowani w ZUS w ponad 75%. Oznacza to bowiem, że większość absolwentów studiów I stopnia podejmowało dalszą naukę.

W analizach pominięto także osoby, które podjęły samozatrudnienie. Wynika to z braku możliwości określenia wynagrodzeń tych osób, ze względu na brak związku pomiędzy składkami odprowadzanymi przez te osoby a ich zarobkami³.

1. Przedmiot analiz i źródło danych

Źródłem informacji wykorzystanych w niniejszych analizach jest „Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych” (ELA). Dane zawarte w raportach generowanych przez ELA dotyczą obecnie (maj 2017 r.) studentów, którzy ukończyli studia w roku 2014. Okres objęty badaniem obejmuje czas do 30 września 2015 r. Głównym źródłem informacji systemowych są dane administracyjne pochodzące z systemu Zakładu Ubezpieczeń

¹ Analiza czasu poszukiwania pracy przez absolwentów kierunków ekonomicznych jest zawarta w artykule autora pt.: „Ocena dopasowania oferty dydaktycznej kierunków ekonomicznych do potrzeb rynku pracy na podstawie czasu poszukiwania pracy przez absolwentów” (Rocki 2017a, s. 156–168).

² Należy wskazać, że kierunek MIiSI – w odróżnieniu od IiE w pozostałych uczelniach – sklasyfikowany jest jako międzyobszarowe studia międzydziedzinowe.

³ Analiza samozatrudnienia absolwentów rocznika 2014 wszystkich polskich uczelni jest zawarta w artykule autora pt. „Samozatrudnienie absolwentów polskich uczelni rocznika 2014” (Rocki 2017b).

Społecznych⁴ oraz systemu POL-on. Ze względu na egzogeniczny wobec uczelni charakter danych wnioski wyciągane z analiz mogą być interpretowane inaczej niż w przypadku badań ankietowych przeprowadzanych przez uczelnie.

W interpretacji wyników należy mieć na uwadze niejednoznaczność ofert dydaktycznych określanych taką samą lub zbliżoną nazwą. Niejednoznaczność ta jest skutkiem zmian legislacyjnych dokonanych w prawie o szkolnictwie wyższym z 2011 r., a także wynikiem postulatów zawartych w „Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020” opracowanej przez konsorcjum Ernst & Young Business Advisory oraz Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w 2010 r. Proponowano w niej odejście od odgórnie ustalanych kierunków studiów i zastąpienie ich programami dyplomowymi, które będą samodzielnie projektowane przez uczelnie. Zwracano przy tym uwagę na fakt, że różne oferty dydaktyczne poszczególnych uczelni mogą nosić identyczną nazwę, a jednocześnie oferty o identycznych lub zbliżonych efektach kształcenia mogą nosić różne nazwy; obowiązkiem uczelni jest jedynie wskazanie obszaru kształcenia⁵. Jednocześnie swoboda tworzenia kierunków studiów spowodowała, że w ofercie uczelni pojawiły się kierunki międzyobszarowe (np. społeczno-humanistyczne). W przypadku takiego programu studiów uczelnia musi określić dla każdego ze wskazanych obszarów procentowy udział liczby punktów ECTS. Ponieważ w bazie danych, na podstawie której tworzone są raporty ELA, wszystkie kierunki międzyobszarowe są oznaczane jednakowym kodem (brak także wskazania obszaru dominującego), w analizach zawartych w niniejszym artykule kierunki te zostały pominięte (jest to np. turystyka i rekreacja wskazywana jako kierunek międzyobszarowy o różnym udziale dla obszaru nauk społecznych, w którym są umieszczone nauki ekonomiczne).

Podmiotem analiz omawianych w artykule są zarejestrowani w ZUS absolwenci poszczególnych kierunków studiów prowadzonych przez dany wydział na danej uczelni, a w przypadku uczelni bezwydziałowych ogół absolwentów danego kierunku. W dalszej części tekstu takie grupy będą określane nazwą kierunku z podaniem nazwy uczelni (uczelni i wydziału) lub nazwą jednostki prowadzącej studia (wydziału lub uczelni).

Z zasad przyjętych w ELA (związanych z ochroną danych osobowych) wynika dodatkowe ograniczenie: baza danych nie pozwala na generowanie raportów o absolwentach kierunków, które ukończyło mniej niż 10 absolwentów.

⁴ Uniwersytet Łódzki nie przekazał w terminie danych umożliwiających ujęcie go w wynikach pierwszej edycji badań ekonomicznych losów absolwentów. Dane dotyczące tej uczelni i absolwentów prowadzonych w niej kierunków ekonomicznych zostaną opublikowane po ogłoszeniu wyników kolejnej edycji monitoringu, co miało nastąpić w połowie 2017 r. Podobna sytuacja dotyczy także innych uczelni (np. w obecnym stanie raportów Politechnika Krakowska ma tylko 69 absolwentów studiów II stopnia).

⁵ Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji są to obszary kształcenia w zakresie: 1) nauk humanistycznych, 2) nauk społecznych, 3) nauk ścisłych, 4) nauk przyrodniczych, 5) nauk technicznych, 6) nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, 7) nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, 8) sztuki.

Należy odnotować także, że w zbiorach ZUS nie są rejestrowane umowy o dzieło, umowy zlecenia, umowy zawierane za granicą, praca bez umowy; dane mogą także nie obejmować ubezpieczonych w KRUS.

Należy też podkreślić, że dane ZUS nie zawierają informacji o wykonywanym zawodzie. Tak więc o ile ELA zawiera dane o bezrobociu, czasie poszukiwania pracy czy wynagrodzeniach, o tyle nie wiadomo, czy podjęta praca jest zgodna z profilem ukończonych studiów. Jak się jednak wydaje, w przypadku kierunków studiów charakteryzujących się najkrótszym czasem poszukiwania pracy czy najwyższymi wynagrodzeniami można przyjąć, że praca wykonywana przez absolwentów jest zgodna z ich wykształceniem. Jednocześnie można zakładać, że w przypadku kierunków, których absolwentów charakteryzują najniższe wynagrodzenia i najdłuższy czas poszukiwania pracy, występuje niska zgodność wykształcenia z wykonywaną pracą⁶.

Jeśli w danych bazy ELA pojawiają się informacje o zerowych wynagrodzeniach pewnych grup absolwentów, to wynika to z tego, że (w przypadku kierunków o małej liczbie absolwentów) mogą się pojawić sytuacje, gdy ZUS podaje zerowe zarobki. Sytuacja tak pojawia się w trzech przypadkach: a) w przypadku zakończenia zatrudnienia i niewyrejestrowania pracownika; b) gdy płatnik nadpłacił składkę, w kolejnym miesiącu raportowana wartość wynagrodzeń wynosi zero; c) w przypadku podjęcia zatrudnienia i niezapłacenia składek za pierwszy miesiąc przez płatnika (wówczas w kolejnym miesiącu jest podawana wyższa wartość wynagrodzenia).

Przy tak przyjętych ograniczeniach analizie poddano grupy 8598 absolwentów rocznika 2014 z 105 kierunków (jednostek) z 54 uczelni. Analizowani absolwenci stacjonarnych ekonomicznych studiów drugiego stopnia stanowią 6,76% ogółu absolwentów studiów drugiego stopnia. Warto dodać, że liczebności poszczególnych grup wahają się od 7 absolwentów Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z Rzeszowa (dalej: WSiIZ, kierunek zarządzanie: 41 absolwentów, z których 17% jest zarejestrowanych w ZUS) do 263 absolwentów FiR w SGH (87,4% zarejestrowanych). W badanej grupie kierunków przeciętny udział absolwentów zarejestrowanych w ZUS wynosi 92,1%. Tylko 270 absolwentów z 8 kierunków jest zarejestrowanych w mniej niż 75%: WSiIZ Rzeszów (Z) 17,1%, Uczelnia Łazarzskiego (E) 46,2%, Społeczna Akademia Nauk (Z) 52,9%, Akademia Finansów i Biznesu VISTULA (dalej: VISTULA, FiR) 56,7%, Akademia Leona Koźmińskiego (Z) 62,1%, Akademia Górniczo Hutnicza (AGH, Z) 65,5%, Uniwersytet Warszawski (UW, E) 69,6%, UW (FiR) 70%⁷. Oznacza to, że analiza obejmuje znaczącą większość absolwentów kierunków ekonomicznych rocznika 2014.

Należy podkreślić, że wśród wspomnianych 105 kierunków tylko 12 jest związanych z uczelniami niepublicznymi. W znaczącej liczbie przypadków uczelnie te nie

⁶ Niskie wynagrodzenie i długi czas poszukiwania pracy oznacza jednocześnie niską ocenę jakości kształcenia.

⁷ Brak rejestracji w ZUS sam w sobie nie musi być złą informacją, bo może także oznaczać podjęcie studiów doktoranckich, dalszych studiów na innym kierunku lub za granicą.

prowadzą stacjonarnych studiów II stopnia albo liczba absolwentów⁸ takich studiów jest niższa niż 10 osób. Oznacza to, że porównania uczelni publicznych i niepublicznych nie są wiarygodne.

2. Analiza wynagrodzeń dla kierunków studiów

W analizowanej grupie 8598 absolwentów badanych kierunków ekonomicznych średnie wynagrodzenie netto na koniec września 2015 r.⁹ wyniosło 2400,03 zł. Oznacza to, że absolwenci kierunków ekonomicznych uzyskali po roku pracy wynagrodzenia nieco niższe niż średnia krajowa dla wszystkich pracujących absolwentów rocznika 2014 studiów drugiego stopnia, która wyniosła 2524,42 zł. Jednocześnie przeciętne wynagrodzenie w analizowanej grupie absolwentów stanowiło 58,90% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce¹⁰.

Analizę wynagrodzeń absolwentów można przeprowadzić dla kierunków studiów, uwzględniając typy uczelni. Wyodrębnionymi do analiz typami uczelni są: klasyczne uniwersytety i uczelnie wielokierunkowe niewskazujące wiodącego profilu kształcenia lub prowadzonych badań¹¹, uczelnie przyrodniczo-techniczne, uczelnie ekonomiczne. Przeprowadzona zostanie także analiza dla największych ośrodków akademickich, w których kierunki ekonomiczne występowały w co najmniej trzech jednostkach.

Absolwenci kierunku **ekonomia** to 2291 osób (27,11% ogółu absolwentów analizowanych kierunków ekonomicznych prowadzonych przez 30 jednostek). Absolwenci ekonomii uzyskali średnie wynagrodzenie 1982,32 zł (82,60% średniego wynagrodzenia absolwentów kierunków ekonomicznych, 78,53% średniej dla wszystkich absolwentów rocznika 2014 i 48,65% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce).

Spśród absolwentów tego kierunku 1116 osób (48,71%) ukończyło go w uniwersytetach (uczelniach wielokierunkowych). Kierunek ten prowadzi 14 takich uczelni, ale Uniwersytet Szczeciński prowadzi go na dwu wydziałach. Absolwenci ekonomii z uniwersytetów uzyskali średnie wynagrodzenie 1881 zł. Warto dodać, że absolwenci czterech uniwersytetów (w Rzeszowie, Gdańsku, Opolu i Białymstoku), stanowiący ponad 23% ogółu absolwentów kierunku ekonomia, uzyskali średnio wynagrodzenie jedynie 1783 zł (78,37% średniego wynagrodzenia absol-

⁸ Należy dodać, że chodzi o liczbę absolwentów zgłoszonych do systemu POL-on, przy czym takie zgłoszenie jest obowiązkiem uczelni.

⁹ Jest to oczywiście średnia ważona przeciętnych wynagrodzeń absolwentów poszczególnych kierunków (jednostek), gdzie wagami są liczby absolwentów. Brak dostępu do indywidualnych danych poszczególnych absolwentów uniemożliwia podanie statystyk opisowych dla wynagrodzeń.

¹⁰ Zgodnie z danymi w raportach ELA było to 4075 zł.

¹¹ W tej grupie nie uwzględniono tzw. uniwersytetów „przymiotnikowych”, a więc rolniczych, przyrodniczych, pedagogicznych, itp.

wentów kierunków ekonomicznych i 74,51% przeciętnego wynagrodzenia pracujących absolwentów rocznika 2014).

723 osoby (31,56% absolwentów kierunku ekonomia) ukończyło uczelnie przyrodnicze i techniczne (uczelniami tego typu prowadzącymi ten kierunek było 9). Średnie wynagrodzenie absolwentów uczelni techniczno-przyrodniczych po roku pracy to 1731,23 zł (72,13% średniego wynagrodzenia absolwentów kierunków ekonomicznych i 68,58% średniej dla pracujących absolwentów).

Najmniej liczną grupę absolwentów kierunku ekonomia stanowią absolwenci uczelni ekonomicznych. Było ich 452 (19,73% absolwentów ekonomii) i byli to absolwenci publicznych uczelni ekonomicznych (6 jednostek, bo Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu prowadzi ten kierunek także w Jeleniej Górze). Przeciętne wynagrodzenie absolwentów ekonomii z uczelni ekonomicznych to 2634,72 zł. Stanowiło to 152,19% przeciętnego wynagrodzenia absolwentów tego kierunku pochodzących z uczelni typu techniczno-przyrodniczego, 140,08% wynagrodzenia absolwentów z uczelni uniwersyteckich oraz 104,37% średniego wynagrodzenia pracujących absolwentów.

Tylko 4,4% analizowanych absolwentów kierunku ekonomia ukończyło uczelnie niepubliczne. Są to absolwenci Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (79 osób) – z przeciętnym wynagrodzeniem 1643 zł i Uczelni Łazarskiego (24 osoby) – odpowiednio 2866 zł.

W relacji do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce najlepiej są wynagradzani absolwenci ekonomii z SGH (102,19% średniego wynagrodzenia i jednocześnie 164,95% średniej dla pracujących absolwentów kierunków ekonomicznych), UW (odpowiednio: 88,3% i 142,53%), Uczelni Łazarskiego (70,34% i 113,55%), Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (69,57% i 112,31%), Uniwersytetu Jagiellońskiego (66,17% i 106,82%) i SGGW (61,98% i 100,05%). Pozostali absolwenci uzyskali przeciętne wynagrodzenie poniżej średniej krajowej dla pracujących absolwentów, a nawet zaledwie 52% tej średniej (absolwenci Politechniki Świętokrzyskiej). Zróżnicowanie wynagrodzeń wyraża także porównanie wartości czwartego kwintyla¹² uczelni o najwyższych wynagrodzeniach (SGH) i uczelni o najniższych wynagrodzeniach (Politechnika Świętokrzyska): relacja tych wynagrodzeń wynosi 329%.

Kierunek **finanse i rachunkowość** (FiR) prowadziło 18 jednostek w 15 uczelniach (po dwa wydziały z UW, Uniwersytetu Szczecińskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie). Ukończyło go 2016 osób (23,44% absolwentów kierunków ekonomicznych). Średnie wynagrodzenie po roku od uzyskania dyplomu wyniosło 2972,32 zł (149,94% wynagrodzenia absolwentów kierunku ekonomia, 123,84% przeciętnej dla kierunków ekonomicznych, 117,74% średniej pracujących absolwentów rocznika 2014 i 72,94% średniego wynagrodzenia w Polsce).

Kierunek ten prowadziło 7 jednostek z 5 uniwersytetów (po dwa wydziały z UW i Uniwersytetu Szczecińskiego). Łącznie w tych uczelniach ukończyło ten kierunek 640 absolwentów (31,7% absolwentów FiR), a po roku pracy uzyskali

¹² Bierzemy pod uwagę kwintyl czwarty ze względu na bardzo wysokie, a jednocześnie nietypowe w niektórych przypadkach wynagrodzenia w piątym kwintylu.

Tabela 1

Absolwenci kierunku ekonomia o średnim wynagrodzeniu powyżej 75% średniej dla pracujących absolwentów rocznika 2014

Lp.	Uczelnia	Liczba absolwentów	Średnie wynagrodzenie (zł)	Relacja do średniej krajowej (%)
1	SGH	55	4 164	165
2	UW	16	3 598	143
3	Uczelnia Łazarskiego	24	2 866	114
4	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	151	2 835	112
5	Uniwersytet Jagielloński	51	2 697	107
6	SGGW	70	2 526	100
7	Uniwersytet Wrocławski	85	2 510	99
8	Uniwersytet Gdański	138	2 455	97
9	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	55	2 429	96
10	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	75	2 301	91
11	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	73	2 140	85
12	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	34	2 017	80
13	Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	97	1 981	78
14	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	51	1 909	76

Źródło: obliczenia własne.

oni średnie wynagrodzenie 2434,21 zł (101,42% średniego wynagrodzenia absolwentów kierunków ekonomicznych, a 96,43% średniej dla pracujących absolwentów rocznika 2014).

Kierunek FiR jest jednym z kierunków charakterystycznych dla uczelni ekonomicznych. Absolwenci 10 jednostek z 8 uczelni, w tym trzech niepublicznych, stanowią ponad 68% absolwentów FiR. Przeciętne wynagrodzenie absolwentów FiR z uczelni ekonomicznych wyniosło 3223 zł. W pięciu publicznych uczelniach ekonomicznych kierunek ten prowadziło 7 jednostek (po dwa wydziały z Krakowa i Poznania), które wypromowały 1216 absolwentów (60,3% absolwentów FiR), a uzyskali oni średnie wynagrodzenie 3287,50 zł.

Z uczelni przyrodniczo-technicznych kierunek FiR ma jedynie SGGW (86 absolwentów), a uzyskali oni przeciętne wynagrodzenie 3097 zł.

Wynagrodzenie przeciętne absolwentów trzech ekonomicznych uczelni niepublicznych (razem 74 osób) wyniosło 2302,60 zł (95,94% wynagrodzenia absolwentów kierunków ekonomicznych).

Także w przypadku FiR występuje znaczące zróżnicowanie wynagrodzeń: 40% najlepiej zarabiających absolwentów z SGH miało wynagrodzenie wyższe niż 5298 zł, podczas gdy podobna grupa z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (Wydział Finansów i Ubezpieczeń) miała wynagrodzenia wyższe niż 4095 zł; z kolei 20% najmniej zarabiających absolwentów z SGH zarobiło nie więcej jak 3431 zł, podczas gdy podobna grupa z UE w Krakowie – 2486 zł lub mniej.

Tablica 2

Absolwenci kierunku FiR o średnim wynagrodzeniu powyżej 100% średniej dla pracujących absolwentów rocznika 2014

Lp.	Uczelnia	Liczba absolwentów	Średnie wynagrodzenie (zł)	Relacja do średniej krajowej (%)
1	SGH	263	4 958	196
2	UW (WNE)	21	3 894	154
3	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (Wydział Finansów)	229	3 791	150
4	UW (Wydział Zarządzania)	104	3 368	133
5	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	117	3 154	125
6	SGGW	86	3 097	123
7	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (Wydział Zarządzania)	174	3 013	119
8	Vistula	30	2 884	114
9	Uniwersytet Gdański	119	2 677	106
10	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (Wydział Ekonomii)	148	2 676	106

Źródło: obliczenia własne.

Absolwenci kierunku **informatyka i ekonometria** (w SGH: metody ilościowe w ekonomii i systemy informacyjne) to łącznie 352 osoby, z czego 125 z SGH. Absolwenci tego kierunku stanowią 4,09% ogółu absolwentów badanych kierunków ekonomicznych. Ich przeciętne wynagrodzenie wyniosło 4188,12 zł, ale wahało się od 1895 zł (17 absolwentów z Uniwersytetu Szczecińskiego) do 5599 zł (13 absolwentów z UW). Kierunek ten prowadzą tylko trzy uniwersytety (Gdański, Szczeciński i Warszawski), SGGW oraz publiczne uczelnie ekonomiczne. Wynagrodzenia ekonometryków stanowią 211,27% średniej dla kierunku ekonomia.

Tablica 3

**Wynagrodzenia absolwentów kierunku informatyka i ekonometria
w porównaniu ze średnią dla pracujących absolwentów rocznika 2014**

Lp.	Uczelnia	Liczba absolwentów	Średnie wynagrodzenie (zł)	Relacja do średniej krajowej (%)
1	UW (WNE)	13	7 322	290
2	SGH	125	5 599	222
3	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	23	3 549	141
4	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	48	3 502	139
5	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	18	3 490	138
6	SGGW	27	3 467	137
7	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	38	3 087	122
8	Uniwersytet Gdański	43	2 871	114
9	Uniwersytet Szczeciński	17	1 895	75

Źródło: obliczenia własne.

W porównaniu z wcześniej omawianymi kierunkami IiE charakteryzuje się najwyższymi wynagrodzeniami. W grupie publicznych uczelni ekonomicznych jest to przeciętnie 4483 zł (w tym SGH: 5599 zł), czyli 110,02% średniego wynagrodzenia w Polsce i 177,59% średniej dla pracujących absolwentów rocznika 2014. Dla innych uczelni przeciętne wynagrodzenie wyniosło 3445 zł (84,53% średniej krajowej i 136,45% średniej dla pracujących absolwentów). Wynagrodzenia absolwentów tego kierunku są przeciętnie ponad dwukrotnie wyższe niż wynagrodzenia dla kierunku ekonomia.

Międzynarodowe stosunki gospodarcze to kolejny kierunek stanowiący specyfikę publicznych uczelni ekonomicznych. Poza nimi prowadzą go jedynie Uniwersytet Gdański oraz Uniwersytet w Białymstoku. Ogółem MSG ukończyło 435 osób (5,06% badanych absolwentów) uzyskując po roku przeciętne wynagrodzenie 2871,23 zł, co stanowiło 144,84% przeciętnego wynagrodzenia absolwentów ekonomii i 70,46% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce.

Najliczniejszym kierunkiem ekonomicznym jest **zarządzanie**. Ukończyło go 3504 studentów z 41 jednostek (stanowili oni 40,75% analizowanych absolwentów). Przeciętne wynagrodzenie absolwentów zarządzania to 2105,72 zł (106,2% średniego wynagrodzenia na kierunku ekonomia, ale 87,74% dla wszystkich kierunków ekonomicznych).

Tablica 4
Wynagrodzenia absolwentów kierunku MSG w porównaniu ze średnią dla pracujących absolwentów rocznika 2014

Lp.	Uczelnia	Liczba absolwentów	Średnie wynagrodzenie (zł)	Relacja do średniej krajowej (%)
1	SGH	18	4 337	172%
2	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	80	3 542	140%
3	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	73	3 102	123%
4	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	94	2 836	112%
5	Uniwersytet Gdański	118	2 663	105%
6	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	11	2 525	100%
7	Uniwersytet w Białymstoku	41	1 282	51%

Źródło: obliczenia własne.

Tablica 5
Absolwenci kierunku zarządzanie ze średnim wynagrodzeniem co najmniej 100% średniej dla pracujących absolwentów kierunków ekonomicznych

Lp.	Uczelnia	Liczba absolwentów	Średnie wynagrodzenie (zł)	Relacja do średniej krajowej (%)
1	SGH	43	4 801	190
2	PW	54	3 728	148
3	WSBiZ Dąbrowa Górnicza	212	3 300	131
4	UW	92	3 018	120
5	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	143	2 751	109
6	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	82	2 663	105
7	Politechnika Łódzka	60	2 619	104
8	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	120	2 600	103
9	Akademia Leona Koźmińskiego	72	2 559	101
10	Politechnika Gdańska	82	2 559	101
11	Politechnika Wrocławska	96	2 544	101
12	AGH	91	2 535	100
13	WAT	44	2 520	100

Źródło: opracowanie własne.

Tablica 6
Przeciętne wynagrodzenie absolwentów kierunków ekonomicznych w wybranych ośrodkach akademickich

Miasto	Liczba jednostek prowadzących kierunki ekonomiczne	Liczba absolwentów	Przeciętne wynagrodzenie (zł)
Warszawa	19	1 192	3 899
Kraków	10	1 126	2 747
Poznań	10	821	2 609
Wrocław	11	749	2 553
Katowice, Dąbrowa G.	7	662	2 547
Trójmiasto	7	657	2 448
Toruń	3	296	2 080
Szczecin	8	390	1 883
Lublin	5	366	1 780
Białystok	4	321	1 526
Rzeszów	3	368	1 401
Kielce	3	284	1 325

Źródło: opracowanie własne.

Także w tym przypadku występuje znaczące zróżnicowanie wynagrodzeń pomiędzy poszczególnymi uczelniami: od 1301 zł (WSIiZ Rzeszów, 7 absolwentów) do 4801 zł (43 osoby, SGH).

Kierunek ten jest najczęściej prowadzonym w uczelniach niepublicznych. W 2014 r. w niepublicznych uczelniach ekonomicznych było 420 absolwentów zarządzania (6 uczelni), a uzyskali oni przeciętne wynagrodzenie w wysokości 2684 zł. W publicznych uczelniach ekonomicznych przeciętne wynagrodzenie było nieco niższe i wyniosło 2562 zł (681 absolwentów, 19,4% absolwentów zarządzania). Dla absolwentów uczelni „uniwersalnych” (1124 osób) przeciętne wynagrodzenie wyniosło 1857 zł, a techniczno-przyrodniczych 1891 zł. Należy odnotować znaczące zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń między uczelniami. W przypadku uniwersytetów: UW (92 absolwentów) – 3018 zł, ale UJK Kielce (131 absolwentów) – 1307 zł, a w przypadku politechnik: PW (54 absolwentów) – 3728 zł, ale Politechnika Częstochowska (256 absolwentów) – 1382 zł.

Dane zagregowane według miast wskazują także na zróżnicowanie regionalne przeciętnych wynagrodzeń. Wśród miast, w których co najmniej 7 jednostek prowadzi kierunki ekonomiczne, rozpiętość przeciętnych wynagrodzeń wyniosła od 1883 zł w Szczecinie do 3899 zł w Warszawie.

Wnioski

Dane zgromadzone w ELA wskazują na to, że najwyższe wynagrodzenia uzyskują absolwenci uczelni ekonomicznych (w szczególności publicznych uczelni ekonomicznych). Wynika to zapewne z tego, że kierunki te są związane z zasadniczymi nurtami badań naukowych prowadzonych w tych uczelniach. Uczelnie ekonomiczne tradycyjnie koncentrują się na gromadzeniu i analizowaniu danych o zdarzeniach gospodarczych we wszelkich możliwych aspektach. Dzięki temu cały proces dydaktyczny jest skoncentrowany na zagadnieniach ekonomicznych: od podstaw (teorii mikro- i makroekonomii) poprzez geografię ekonomiczną, historię gospodarczą, matematyczne podstawy wnioskowania po lektoraty języków obcych. Wynagrodzenia uzyskane przez absolwentów rocznika 2014 wskazują na to, że pracodawcy wyżej oceniają kompetencje uzyskane w ten sposób. W pierwszej dwudziestce piętnastu kierunków uszeregowanych według przeciętnych wynagrodzeń na 2002 absolwentów było 1546 absolwentów z uczelni ekonomicznych. Warto zauważyć, że w tej czołówce jest 8 z 9 grup absolwentów IiE. Należy też podkreślić, że absolwenci wszystkich uczelni ekonomicznych to mniej niż 40% absolwentów kierunków ekonomicznych¹³.

Powyższy wniosek potwierdza też analiza przeprowadzona według kierunków studiów. Najwyższe wynagrodzenia uzyskali absolwenci kierunków typowych dla uczelni ekonomicznych, a niższe absolwenci kierunków prowadzonych ze znaczną intensywnością w uczelniach innych typów. W pierwszej dziesiątce kierunków uszeregowanych według przeciętnych wynagrodzeń tylko w jednym przypadku jest to kierunek ekonomia (UW, 16 absolwentów), a w dwu zarządzanie, bo pozostałe to IiE, FiR, MSG.

Można też stwierdzić, że oferta kierunków ekonomicznych uczelni innych typów, a w szczególności uczelni uniwersyteckich i techniczno-przyrodniczych (poza nielicznymi wyjątkami) nie odpowiada potrzebom rynku pracy (pracodawców). Wynagrodzenia absolwentów 48 (spośród 105 analizowanych) jednostek uzyskiwane po pierwszym roku pracy są niższe niż 50% przeciętnego wynagrodzenia w Polsce.

Analiza przyczyn znacznego regionalnego zróżnicowania przeciętnych wynagrodzeń będzie wymagać dalszych prac i zgromadzenia danych niezawartych w ELA. Ponowna analiza tego rocznika po dwu latach od uzyskania dyplomu oraz analiza rocznika 2015 będzie możliwa w najbliższych miesiącach.

Tekst wpłynął: 5 września 2017 r.
(wersja poprawiona: 9 listopada 2017 r.)

¹³ Warto zauważyć, że ujemna korelacja między liczebnością grupy absolwentów danej jednostki a przeciętnym wynagrodzeniem (wynosząca -0,0155) nie jest statystycznie istotna.

Bibliografia

- Rocki M., *Ocena dopasowania oferty dydaktycznej kierunków ekonomicznych do potrzeb rynku pracy na podstawie czasu poszukiwania pracy przez absolwentów*, „Handel Wewnętrzny” 2017a, nr 4(369).
- Rocki M., *Samozatrudnienie absolwentów polskich uczelni rocznika 2014*, „e-Mentor” 2017b, nr 4.
- Rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Warszawa 2016.
- Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 – drugi wariant. Raport cząstkowy przygotowany przez konsorcjum: Ernst & Young Business Advisory, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową*, Warszawa 2010.

RYNKOWA WYCENA ABSOLWENTÓW STUDIÓW EKONOMICZNYCH W POLSCE

Streszczenie

Artykuł zawiera analizę wynagrodzeń absolwentów rocznika 2014 polskich uczelni prowadzących studia na kierunkach ekonomicznych oraz wskazuje niektóre czynniki różnicujące ich wynagrodzenia. Analiza oparta jest na danych pochodzących z raportów generowanych w ramach „Ogólnopolskiego systemu monitorowania losów absolwentów szkół wyższych”. Dane te wskazują, że najwyższe wynagrodzenia uzyskują absolwenci uczelni ekonomicznych (zwłaszcza publicznych). Okazuje się też, że oferta studiów ekonomicznych ze strony innych typów uczelni, a w szczególności uczelni uniwersyteckich i techniczno-przyrodniczych (poza nielicznymi wyjątkami), nie odpowiada potrzebom rynku pracy, o czym świadczą relatywnie niskie wynagrodzenia uzyskiwane przez ich absolwentów.

Słowa kluczowe: kształcenie ekonomistów, uczelnie wyższe, wynagrodzenia, Polska

JEL: A23, J29

MARKET VALUATION OF GRADUATES OF ECONOMIC STUDIES IN POLAND

Summary

The article contains an analysis of the remuneration received by the 2014 graduates of the Polish schools conducting economic education on tertiary level; it also indicates some factors responsible for wage differentiation observed among them. The analysis is based on the data taken from the reports generated in the framework of the “Polish system of monitoring the fates of college graduates”. The data indicate that the highest wages are obtained by the graduates of economic schools (notably public). It also turns out that economic courses offered by other types of schools, particularly general universities and

technical or natural science schools (with few exceptions) do not match the needs of labour markets, as reflected in relatively low wages received by their graduates.

Key words: economic education, universities, wages, Poland

JEL: A23, J29

РЫНОЧНАЯ ОЦЕНКА ВЫПУСКНИКОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВУЗОВ В ПОЛЬШЕ

Резюме

Статья содержит анализ величины заработной платы выпускников 2014 года экономических факультетов польских вузов и указывает на некоторые факторы, приводящие к дифференциации их доходов. Автор использовал информацию, содержащуюся в отчетах, генерируемых в рамках «Всепольской системы мониторинга судеб выпускников вузов». Эти данные указывают, что самую высокую заработную плату получают выпускники чисто экономических вузов (особенно государственных). Программы обучения экономическим специальностям, предлагаемые другими типами вузов, особенно университетов, а также технических и природоведческих вузов (кроме немногочисленных исключений), не отвечают потребностям рынка труда, о чем свидетельствуют относительно низкие зарплаты их выпускников.

Ключевые слова: обучение экономистов, вузы, заработная плата, Польша

JEL: A23, J29